

اصلاحات قانون جدید صدور چک

اعلام شده از سوی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

آبان ماه ۱۳۹۹

مقدمه

یکی از نیازهای امروز در مبادلات تجاری، خرید نسیه و مدت دار است. در این فرایند فرد با اتکا به درآمدهای آینده اقدام به تأمین نیازهای امروز می‌کند. در کشور ما چک اصلی‌ترین ابزار معامله‌ای است که چنین کارکردی را برای فعالان اقتصادی ایجاد می‌کند. طبق آمارهای رسمی کشور، حجم زیادی از تراکنش‌های مالی از طریق چک انجام می‌شود؛ که نشان‌دهنده اهمیت بالای چک به‌عنوان سهل‌الوصول‌ترین و ارزان‌ترین ابزار معامله مدت‌دار در نظام اقتصادی کشور است. ضرورت کارآمد سازی چک و بهره‌مندی از مزایای منحصر به فرد آن در مبادلات اقتصادی، اصلاح و بازنگری هفت‌باره قانون چک در مقاطع زمانی مختلف را در پی داشته است. با این وجود، اما به دلیل عدم اتخاذ رویکرد متناسب با کارکرد حقیقی و فعلی چک در اصلاح قانون مذکور تا پیش از سال ۱۳۹۷، مشکلات عدیده‌ای برای فعالین اقتصادی به وجود آمده بود. در واقع، اصلاحیه قانون چک آن‌قدر مرفقی است که بسیاری از اقتصاددانان، فعالان نظام بانکی و کارشناسان مسائل اقتصادی، آن را به‌عنوان یک جهش در اصلاح نظام بانکی می‌دانند.

ابعاد و اهمیت مسئله صدور چک بلامحل و لزوم اصلاح قانون چک

۱) چک برگشتی پنجمین مانع جدی فضای کسب‌وکار از نظر بنگاه‌های اقتصادی

در شرایط رکود و تنگنای مالی در سال‌های اخیر، بنگاه‌های اقتصادی به سمت معاملات مدت‌دار از طریق چک حرکت کرده‌اند. متأسفانه عدم ساماندهی و تقویت اعتبار و اطمینان به چک به‌عنوان مهم‌ترین ابزار خرید مدت‌دار منجر به ایجاد مشکلات روزافزون برای فعالین اقتصادی و وخیم‌تر شدن اوضاع کسب‌وکار شده است. این امر با افزایش ریسک معاملات و ناامنی در فضای کسب‌وکار، مانع رونق تولید و اشتغال‌زایی شده است. بر اساس گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شاخص چک‌های برگشتی در تابستان ۹۳ و ۹۴ از نظر بنگاه‌های اقتصادی ۱۴ امین مانع و دغدغه تأثیرگذار بر محیط کسب‌وکار بوده است؛ اما در بهار سال ۹۵، این

شاخصه با ۹ پله صعود به پنجمین مانع جدی کسب و کار^۱ تبدیل شده است که نشان از وخامت اوضاع چک برگشتی در آن سال‌ها بوده است.

۲) اطاله دادرسی در پرونده‌های چک و تحمیل هزینه بالا به فعالان اقتصادی

بر اساس آمارهای غیررسمی، رسیدگی به پرونده‌های مطالبه وجه چک به طور میانگین حدود ۱ تا ۲ سال به طول می‌انجامد و با احتساب هزینه‌های وکیل، بسته به شرایط چیزی در حدود ۲۰ درصد مبلغ چک هزینه دارد. در این بین وجود برخی گریزگاه‌های حقوقی ناشی از فرآیندهای ناقص و نادرست رسیدگی مانند اعسار و ابلاغ نیز، بر مشکلات و فرسایش‌های زمانی فوق افزوده است. توسل متقلبانه به این خلأهای حقوقی در برخی موارد در عمل امیدی برای احقاق حق گیرنده چک باقی نمی‌گذارد و اجرای حکم صادره را با بن بست جدی مواجه می‌کند.

۳) ضعف نظارت و کنترل بر فرآیند صدور چک و اتکا صرف به لاشه کاغذی چک

عدم نظارت بر لحظه صدور برگه چک منجر به سهولت صدور چک بدون پشتوانه شده است. از طرف دیگر، صدور چک صرفاً مبتنی بر کاغذ بوده و اطلاعات مندرج در لاشه کاغذی چک در هیچ جای دیگری به طور متمرکز و نظام مند ثبت و پشتیبان گیری نمی‌شود. به همین دلیل امکان سرقت، جعل، مفقود و مخدوش شدن برگه چک و از بین رفتن آن در حوادثی همچون زلزله و آتش سوزی وجود دارد که منجر به شکل گیری دعاوی حقوقی و کیفری متعددی می‌شود.

نوآوری‌های قانون جدید چک

پس از بررسی مشکلات مذکور و با توجه به اهمیت مسئله در بحث اقتصاد کشور، بازنگری و اصلاح قانون صدور چک در دستور کار قرار گرفت. این قانون در راستای اجرای بند ۱۹ سیاست‌های اقتصاد مقاومتی مبنی بر شفاف سازی اقتصاد و سالم سازی آن و جلوگیری از اقدامات، فعالیت‌ها و زمینه‌های فسادزا در حوزه‌های پولی، تجاری، ارزی و ... و پس از انجام حجم گسترده بررسی‌های کارشناسی و آسیب شناسی دقیق وضعیت بحرانی چک‌های بلامحل و همچنین بهره‌مندی از تجارب موفق دیگر کشورها در حوزه قوانین چک، تدوین و با رأی قاطع نمایندگان محترم مجلس تصویب گردید که اهم نوآوری‌های قانون مذکور عبارت‌اند از:

۱. پایش محیط کسب و کار ایران در تابستان ۱۳۹۵

۱. خروج صدور دسته چک از حیطة اختيار بانك‌هاى تجارى و تمرکز آن در سامانه صياد بانك مركزى

مطابق ماده ۵ قانون مذکور، بانك مكلف است براى ارائه دسته چك به مشتريان خود، صرفاً از طريق سامانه صدور يکپارچه چك (صياد) نزد بانك مركزى اقدام نمايد. اين سامانه پس از اطمينان از صحت مشخصات متقاضى با استعلام از سامانه نظام هويت سنجى الكترونيكى بانكى (نهاب) و احراز نبود ممنوعيت قانونى، نسبت به دريافت گزارش اعتبارى از سامانه ملى اعتبارسنجى موضوع مواد ۵ و ۸ «قانون تسهيل اعطاي تسهيلات و کاهش هزينه‌هاى طرح و تسريع در اجراى طرح‌هاى توليدى و افزايش منابع مالى و كارايى بانك‌ها» يا رتبه‌بندى اعتبارى از شركت‌هاى موضوع بند ۲۱ ماده ۱ «قانون بازار اوراق بهادار» اقدام نموده و متناسب با نتايج دريافتى، سقف اعتبار مجاز متقاضى را محاسبه و به هر برگه شناسه يكتا اختصاص مى‌دهد. در اين صورت افراد بدحساب و كلاه‌بردار امكان تبانى با بانك‌ها جهت اخذ دسته چك را نخواهند داشت، چراكه استعلام سوابق، احراز عدم ممنوعيت‌ها و صدور دسته چك به صورت متمرکز توسط سامانه بانك مركزى و بر مبنى اعتبارسنجى انجام مى‌گيرد. از طرف ديگر اختصاص كد يكتا به هر برگه چك، امكان برقرارى تقارن اطلاعات و افزايش اعتبار چك را فراهم مى‌كند.

۲. منوط كردن اعتبار صدور چك به ثبت اطلاعات آن در سامانه يکپارچه بانك مركزى

طبق ماده ۸ قانون مذکور، بانك مركزى مكلف است امكاناتى را ايجاد كند تا ظرف مدت دو سال از لازم‌الاجرا شدن اين قانون، صدور هر برگه چك مستلزم ثبت مشخصات هويتى دريافت‌كننده، مبلغ و تاريخ سررسيد چك براى شناسه يكتاي برگه چك توسط صادركننده در سامانه يکپارچه بانك مركزى بوده و امكان انتقال چك به شخص ديگر توسط دارنده تا قبل از تسويه، صرفاً با ثبت هويت گيرنده جديد براى همان شناسه يكتاي چك در آن سامانه امكان‌پذير باشد. سامانه مذکور بايستى به‌گونه‌اى خواهد بود كه در صورت وجود چك برگشتى رفع سوء اثر نشده در سابقه صادركننده، اجازه صدور برگه چك جديد براى وي داده نخواهد شد.

با اجراى اين قانون اعتبار چك صرفاً متكى بر لاشه كاغذى نخواهد بود و با پشتيبان گيرى و ثبت اطلاعات مندرج در چك در سيستم متمرکز بانك مركزى، اعتبار چك افزايش يافته و نگرانى در خصوص از بين رفتن آن در حوادثى از قبيل سيل زلزله و... وجود نخواهد داشت و وقوع جرائمى همچون جعل و سرقت چك به ميزان قابل توجهى کاهش خواهد يافت و بعضاً موضوعيت نخواهند داشت. از طرف ديگر با توجه به منوط شدن

صدور چک به ثبت اطلاعات آن در سامانه، امکان نظارت بر لحظه صدور برگه چک و کنترل افراد پرخطر برای بانک مرکزی فراهم می‌شود.

۳. برقراری تقارن اطلاعات هنگام صدور برگه چک با ایجاد امکان استعلام آنی وضعیت اعتباری صادرکننده

منبع: بانک مرکزی

۲۳ مهر ۱۳۹۷

برای این کار باید *۱۶* و شناسه ۱۶ رقمی استعلام باید به شماره ۷۰۱۷۰۱ ارسال شود.

وضعیت سفید

صادرکننده چک فاقد هرگونه سابقه چک برگشتی بوده یا در صورت وجود سابقه، همه موارد رفع سواثر شده است.

استعلام پیامکی سوابق چک برگشتی

وضعیت قرمز	وضعیت قهوه‌ای	وضعیت نارنجی	وضعیت زرد
صادرکننده چک دارای بیش از ۱۰ فقره چک برگشتی یا بیش از مبلغ پانصد میلیون ریال تعهد برگشتی است.	صادرکننده چک دارای پنج تا ده فقره چک برگشتی یا حداکثر مبلغ پانصد میلیون ریال تعهد برگشتی است.	صادرکننده چک دارای دو تا چهار فقره چک برگشتی یا حداکثر مبلغ دو صد میلیون ریال تعهد برگشتی است.	صادرکننده چک دارای یک فقره چک برگشتی یا حداکثر مبلغ پنجاه میلیون ریال تعهد برگشتی است.

پاد: کاربران می‌توانند با ارسال شناسه استعلام ۱۶ رقمی مندرج در چک‌های صیادی به سامانه پیامکی ۷۰۱۷۰۱ از وضعیت اعتباری صادرکننده چک از نظر تعداد و مبلغ چک‌های برگشتی ثبت شده نزد بانک مرکزی مطلع شوند.

مطابق ماده ۸ این قانون، بانک مرکزی مکلف است ظرف دو سال پس از تصویب این قانون، با استفاده از زیرساخت‌های موجود تمهیداتی را فراهم نماید تا امکان استعمال آخرین وضعیت اعتباری صادرکننده چک شامل سقف اعتبار مجاز و سابقه چک‌های برگشتی در سه سال اخیر و میزان مانده تعهدات چک‌های تسویه نشده برای دریافت‌کننده به صورت آنی میسر گردد. به این ترتیب گیرنده چک امکان ارزیابی ریسک معامله با فرد مقابل را خواهد داشت و سوءاستفاده افراد بدحساب و کلاه‌بردار از چک به میزان قابل توجهی کاهش خواهد یافت و از صدور چک‌هایی که احتمال برگشت خوردن آن‌ها بالاست نیز جلوگیری به عمل می‌آید.

▪ روش دیگر استعمال چک صیادی

امکان استعمال چک‌های صیادی از طریق تارنمای بانک مرکزی به نشانی www.cbi.ir فراهم شده است. بر این اساس مشتریان می‌توانند شناسه استعمال ۱۶ رقمی مندرج در چک‌های صیادی را در بخش استعمال چک صیادی سایت بانک مرکزی وارد کرده و نسبت به اعتبارسنجی چک به صورت رایگان و نامحدود اقدام کنند.

۴. صدور اجرائیه دادگاه علیه صادرکننده چک بلامحل بدون رسیدگی ماهوی

مطابق ماده ۹ قانون، دادگاه مکلف است بنا به درخواست دارنده چک در خصوص استیفا مبلغ چک، در صورت وجود شرایط زیر حسب مورد علیه صاحب حساب، صادرکننده یا هر دو اجرائیه صادر نماید.

- ✓ در متن چک، وصول وجه آن منوط به تحقق شرطی نشده باشد
- ✓ در متن چک قید نشده باشد که چک بابت تضمین انجام معامله یا تعهدی است؛
- ✓ گواهی عدم پرداخت به جهت موضوع ماده ۱۴ (مطابق ماده ۱۴ قانون صدور چک صادرکننده چک یا ذینفع با قائم‌مقام قانونی آن‌ها با تصریح به اینکه چک مفقود یا سرقت یا جعل شده یا از طریق کلاه‌برداری یا خیانت‌درامانت یا جرائم دیگری تحصیل گردیده می‌تواند کتباً دستور عدم پرداخت وجه چک را به بانک بدهد.) صادر نشده باشد.

نحوه پیگیری قضایی طبق قانون جدید

شیوه جدید به این صورت است که دارنده چک برگشتی در ابتدا به بانک مراجعه می کند و از بانک، تقاضای صدور گواهی نامه عدم پرداخت، ثبت آنی اطلاعات چک در سامانه چک های برگشتی بانک مرکزی و درج «کد رهگیری» بر روی گواهی نامه مذکور آن می کند. (با بخشنامه ای که بانک مرکزی در تاریخ ۲۸ اسفندماه سال ۱۳۹۷ صادر کرد، دستور درج کد رهگیری در تمامی گواهی نامه های عدم پرداخت چک های برگشتی، به تمامی بانک های کشور ابلاغ شد)، سپس به دفاتر خدمات الکترونیک قوه قضائیه رفته و شکایت خود را در آنجا ثبت می کند. بعد از ثبت شکایت، طی مدت کوتاهی قاضی پرونده، ظاهر چک را بررسی می کند؛ اگر سه شرط اصلی ای که در متن قانون ذکر شده است در ظاهر چک رعایت شده باشد؛ اجرائیه را صادر می کند. از لحظه صدور اجرائیه ۱۰ روز به صادرکننده چک برگشتی مهلت داده می شود که مطالبات خود را پرداخت کند، در غیر این صورت از طریق قانون «نحوه اجرای محکومیت های مالی» با صادرکننده چک برگشتی، برخورد می شود.

۵. پیش‌بینی مسئولیت و مجازات برای بانک‌ها و کارمندان آن‌ها در تخلفات مرتبط با چک

مطابق تبصره ۵ ماده ۵ مکرر قانون که در ماده ۴ قانون جدید مورد اشاره قرار گرفته است، بانک مسئول جبران خساراتی خواهد بود که از عدم انجام تکالیف مقرر در این ماده و تبصره‌های آن به اشخاص ثالث وارد گردیده است. مسئول شعبه هر بانکی که به تکالیف مقرر در این ماده و تبصره‌های آن عمل نکند، یا از ارائه اطلاعات لازم برای تشکیل بانک اطلاعات الکترونیکی موضوع ماده ۲۱ به بانک مرکزی خودداری کند، حسب مورد با توجه به شرایط، امکانات، دفعات و مراتب به مجازات مقرر در ماده (۹) (قانون رسیدگی به تخلفات اداری مصوب ۱۳۷۲/۹/۷) محکوم می‌شوند.

مهم‌ترین تغییرات و اصلاحات صورت گرفته در اصلاحیه قانون چک

- پیش‌بینی چک الکترونیکی و لازم‌الاجرا بودن قوانین و مقررات مربوط در مورد چک‌های مزبور؛
- پیش‌بینی ممنوعیت صدور و اعطای دسته‌چک برای اشخاص ورشکسته و معسر از تأدیه محکوم‌به؛
- ثبت آنی اطلاعات مربوط به گواهی عدم پرداخت در بانک مرکزی و ارسال گواهی به آدرس صادرکننده؛
- تکلیف بانک‌ها و مؤسسات اعتباری به اعمال محدودیت‌ها و محرومیت‌های ذیل نسبت به صاحب حساب، متعاقب ثبت غیرقابل پرداخت بودن یا کسری مبلغ چک در سامانه یکپارچه بانک مرکزی و اطلاع‌رسانی برخط مراتب به تمام بانک‌ها و مؤسسات اعتباری مزبور:

الف. عدم افتتاح هرگونه حساب و صدور کارت بانکی جدید؛

ب. مسدود کردن وجوه کلیه حساب ها و کارت های بانکی و هر مبلغ متعلق به صادرکننده که تحت هر عنوان نزد بانک یا مؤسسه اعتباری دارد به میزان کسری مبلغ چک به ترتیب اعلامی از سوی بانک مرکزی؛

ج. عدم پرداخت هرگونه تسهیلات بانکی یا صدور ضمانت نامه های ارزی یا ریالی؛

د. عدم گشایش اعتبار اسنادی ارزی یا ریالی.

- جلوگیری از افتتاح حساب و انسداد تمام حساب های صادرکننده چک در تمام بانک ها و مؤسسات اعتباری پس از گذشت ۲۴ ساعت از ثبت غیرقابل پرداخت بودن؛

- ممنوعیت صدور و پشت‌نویسی چک در وجه حامل پس از انقضای دو سال از لازم‌الاجرا شدن قانون و ضرورت ثبت انتقال چک در سامانه صیاد به‌جای عملیات صدور و ظهرنویسی چک؛
- صدور فوری اجراییه حسب مورد علیه صاحب حساب یا صادرکننده یا هردو توسط دادگاه‌ها تنها با ارائه درخواست منضم به گواهی‌نامه عدم پرداخت از سوی دارنده با تحقق شرایط مقرر در ماده (۲۳) قانون؛
- اشتراک و تبادل برخط اطلاعات مربوط به چک بین بانک مرکزی و مراجع قضایی؛
- پیش‌بینی مرور زمان ۳ ساله به‌عنوان یکی از راه‌های رفع سوءاثر از سوابق چک برگشتی افراد مشروط به عدم طرح دعوی حقوقی و کیفری؛
- لزوم ثبت تمامی مراحل مربوط به صدور و تخصیص دسته‌چک و نیز گردش و تسویه چک در سامانه‌های «صیاد» و «چکاوک» تحت نظارت بانک مرکزی؛
- تکلیف بانک‌ها به احراز صحت مشخصات متقاضی دسته‌چک با استعلام از سامانه نظام هویت‌سنجی الکترونیکی بانکی (نهاب)؛
- تکلیف بانک‌ها به تعیین سقف اعتبار برای متقاضیان واجد شرایط استفاده از دسته‌چک بر اساس نتایج گزارش اعتباری دریافتی از سامانه‌های مربوطه و نیز تخصیص شناسه یکتا و مدت اعتبار (حداکثر سه سال) برای هر برگه چک؛
- تعیین مجازات علاوه بر محرومیت ۳ ساله از دریافت دسته‌چک و استفاده از آن برای اشخاصی که با توسل به شیوه‌های متقلبانه مبادرت به دریافت دسته‌چکی غیرمتناسب با اوضاع مالی و اعتباری خود کرده یا دریافت آن توسط دیگری را تسهیل نمایند.

دانستنی‌های مربوط به قانون جدید چک

اصلاح قانون صدور چک، سوم دی ماه سال ۱۳۹۷ توسط رییس جمهور ابلاغ و بیست و یکم همان ماه لازم‌الاجرا شد. بر مبنای این قانون تکالیفی بر عهده نظام بانکی نهاده شد که برخی از آن‌ها فوراً و برخی دیگر طی بازه دو ساله، لازم‌الاجرا

- ممنوعیت افتتاح هرگونه حساب، اعتبار اسنادی ارزی و ریالی، صدور کارت بانکی، اعطای هرگونه تسهیلات و ضمانتنامه
- مسدودی کلیه حساب‌ها، کارت‌ها و وجوه صاحب حساب، تحت هر عنوان در کلیه شبکه بانکی به میزان مبلغ چک
- انسداد یکساله‌ی مبلغ چک برگشتی پس از واریز کسری مبلغ در حساب جاری، جهت رفع سوء اثر چک

**قوانین لازم‌الاجرا
برای صاحبان حساب
دارای چک برگشتی**

اقدامات صورت گرفته در خصوص قانون جدید چک

پیرو تصمیمات کارگروه چک موارد ذیل جهت اجرا به شبکه بانکی طی نامه بخشنامه ۱۳۹۸/۱۲/۲۸ مدیریت کل اعتبارات بانک ابلاغ گردید:

- مطابق با ماده ۴ قانون صدور چک، هرگاه وجه چک به علتی از علل مندرج در ماده ۳ پرداخت نگردد، بانک مکلف است بنا به درخواست دارنده چک فوراً غیرقابل پرداخت بودن آن را در سامانه یکپارچه بانک مرکزی ثبت نموده و با دریافت کد رهگیری و درج آن در گواهینامه‌ای که مشخصات چک و هویت و نشانی کامل صادرکننده در آن ذکر شده باشد، علت و یا علل عدم پرداخت را صریحاً قید و آن را امضاء و مهر و به متقاضی تسلیم نماید. به گواهینامه فاقد کد رهگیری و فاقد مهر شخص حقوقی در مراجع قضائی و ثبتی ترتیب اثر داده نمی‌شود:

• در این خصوص می‌بایست محدودیت ۱۰ روزه موجود در سامانه‌های داخلی آن بانک لغو شده و به محض صدور گواهی نامه عدم پرداخت، اطلاعات چک برگشتی به سامانه چک‌های برگشتی بانک مرکزی ارسال شود.

• محدودیت پیشین مبنی بر ارسال اطلاعات چک‌هایی که صرفاً به دلیل کسر یا فقدان موجودی برگشت می‌شوند، لغو شده و علاوه بر علت فوق، اطلاعات کلیه گواهی نامه‌های عدم پرداخت صادره می‌بایست در سامانه این بانک ثبت شود.

• "شناسه چک برگشتی" که در سامانه چک‌های برگشتی بانک مرکزی تولید می‌شود، همان کد رهگیری بوده و بانک واگذارنده می‌بایست تمهیدات لازم را برای درج شناسه یادشده بر روی گواهینامه عدم پرداخت صادره تحت عنوان "کد رهگیری" اتخاذ نماید. بانک موظف است حداکثر ظرف ۶ ماه نسبت به درج کد رهگیری بر روی گواهی نامه عدم پرداخت، به صورت سیستمی اقدام نماید.

- به استناد تبصره ۴ ماده ۵ مکرر، چنانچه صدور گواهینامه عدم پرداخت به دلیل دستور عدم پرداخت طبق ماده (۱۴) قانون صدور چک و تبصره‌های آن باشد، سوء اثر محسوب نمی‌شود:

● لازم به ذکر است اطلاعات چک‌های برگشتی موضوع ماده فوق‌الذکر می‌بایست همانند گذشته به سامانه چک‌های برگشتی بانک مرکزی ارسال شوند؛ لیکن پس از درج اطلاعات با کد اختصاص یافته برای علت برگشت چک موضوع ماده ۱۴ قانون مزبور، اطلاعات مذکور در پاسخ استعلام نمایش داده نخواهد شد.

● همچنین به منظور اجرای مفاد قانون فوق در خصوص چک‌های مشمول ماده ۱۴ قانون که پیش از این در سامانه به ثبت رسیده است، کد مربوطه می‌بایست در فیلد کدپستی فرم اصلاحی در سامانه ارسال شود.

- به استناد تبصره ۲ ماده ۵ مکرر، اطلاعات چک‌های برگشتی اشخاص حقوقی در سابقه امضاکنندگان آنها نمایش داده خواهد شد:

● بر این اساس ضروری است همانند گذشته، اطلاعات امضاکنندگان چک‌های برگشتی به صورت منظم در سامانه چک‌های برگشتی بانک مرکزی ثبت شوند.

- بر اساس تبصره ۳ ماده ۵ مکرر، در صورت واریز کسری مبلغ چک بانک مکلف است جهت رفع اثر از چک‌های برگشتی و به درخواست صادرکننده چک، کسری مبلغ چک برگشتی را حداکثر به مدت یک سال تا زمان مراجعه دارنده چک در حساب جاری مربوطه نزد بانک محال علیه مسدود نموده و ظرف مدت سه روز واریز مبلغ را به شیوه‌ای قابل استناد به اطلاع دارنده چک برساند.

در راستای اجرای بند "الف" تبصره ۳ ماده ۵ مکرر، در صورت ارائه هر یک از مدارک موضوع بندهای "ب"، "ج"، "د"، "هـ" و یا شمول بند "و" پیش از یک سال از تاریخ انسداد مبلغ چک، می‌بایست از مبلغ مسدود شده، رفع انسداد به عمل آید.

- مطابق ماده ۵ قانون در صورتی که موجودی حساب صادرکننده چک نزد بانک کمتر از مبلغ چک باشد، به تقاضای دارنده چک بانک مکلف است مبلغ موجود در حساب را به دارنده بپردازد؛ همچنین بر اساس مفاد دستورالعمل حساب جاری در صورت کافی نبودن موجودی حساب جاری صاحب حساب، بانک مکلف به پرداخت وجه چک از محل موجودی قابل برداشت صاحب حساب در سایر حساب‌های انفرادی ریالی وی در همان بانک به ترتیب اعلامی بانک مرکزی می‌باشد.

- در زمینه عملیاتی نمودن بند (ب) ذیل ماده (۵) مکرر مبنی بر اعلام مشخصات صادرکنندگان چک برگشتی از سوی بانک مرکزی جهت شناسایی حساب‌های ایشان و انسداد مبالغ چک‌های برگشتی نیز مقرر است اجرای محتوای بند فوق در بستر سامانه کاشف انجام پذیرد که پس از اعمال تغییرات لازم، مراتب متعاقباً اعلام خواهد شد.

- مدیرعامل و اعضای هیات مدیره مکلف به اجرای قانون صدور چک و این بخشنامه و نظارت بر حسن اجرای آن بوده و در صورت تخلف از هر یک از تکالیف مقرر، حسب مورد مطابق ماده ۲۴ قانون فوق و سایر قوانین و مقررات مربوطه با خاطیان برخورد خواهد شد.

دستاوردها و نتایج موارد اجرا شده از قانون اصلاح قانون صدور چک مصوب ۱۳۹۷

با توجه به زیرساخت‌های توسعه‌یافته در بانک مرکزی، اجرای بخشی از اصلاحات مقرر شده در قانون «اصلاح قانون صدور چک» بلافاصله بعد از ابلاغ قانون مذکور ممکن بود و نیاز به ایجاد زیرساخت فنی خاصی نداشت. از همین روی، پس از ابلاغ قانون در تاریخ ۱۳۹۷/۸/۲۳ بخشی از تکالیف مندرج در قانون توسط قوه قضائیه، بانک مرکزی و بانک‌ها عملیاتی شد. «ساماندهی صدور دسته‌چک با راه‌اندازی سامانه صیاد و پیوستن تمامی بانک‌ها به آن»، «برقراری نسبی تقارن اطلاعات در زمان صدور چک برای گیرنده از طریق راه‌اندازی سامانه استعلام پیامکی سوابق چک برگشتی» و «ایجاد فرآیند جدید مطالبه وجه چک از طریق صدور اجرائیه دادگاه علیه صادرکننده چک برگشتی بدون رسیدگی ماهوی ظرف کمتر از ۲۰ روز» اهم اقدامات صورت گرفته در راستای اجرای قانون جدید چک بوده است.

همچنین بر اساس آمار منتشر شده توسط بانک مرکزی نسبت تعداد چک‌های برگشتی به مبادله‌ای از ۱۵/۴ درصد در پایان سال ۱۳۹۶ (سال ماقبل تصویب قانون چک) به ۹/۲ درصد در پایان شهریور ماه ۱۳۹۹ رسیده است. (۶/۲ واحد درصد کاهش) از طرفی نسبت مبلغ چک‌های برگشتی به مبادله‌ای از ۲۱/۵ درصد در پایان سال ۱۳۹۶ به ۱۰/۱ درصد در پایان شهریور ماه ۱۳۹۹ رسیده است. (۱۱/۴ واحد درصد کاهش)